

Armoede, de welvaartsstaat en het belang van het lokale beleid

Bea Cantillon

Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck

Universiteit Antwerpen

De welvaartsstaat als utopie ?

“De welvaartsstaat was nooit een ‘utopie’, *niet gestoeld op een blauwdruk van een ‘gesloten toekomst’*, maar langzaam gegroeid, van onderuit, voortdurend zoekend naar evenwichten in alsmaar wisselende spanningsvelden, gradueel afgedwongen door sociaal overleg en in politieke onderhandelingen.”

Thomas More's Utopia

Het begint met verontwaardiging...

“There was no reason to wonder at the matter, **since this way of punishing thieves was neither just in itself nor good for the public**; for, as the severity was too great, so the remedy was not effectual ...”

Dia 4

CB5

Cantillon Bea; 3/10/2016

En een eenvoudige diagnose

“...as long as there is any property, and while money is the standard of all other things, I cannot think that a nation can be governed either justly or happily “

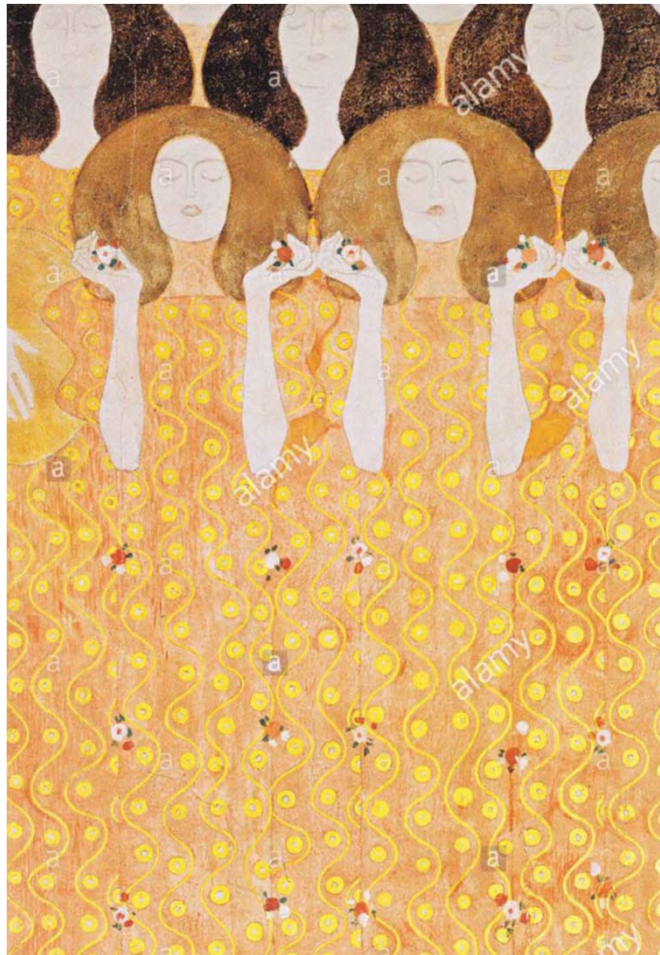
... dividing the day and night into twenty-four hours, appoint **six of these for work**, three of which are before dinner and three after; they then sup, and at eight o'clock, counting from noon, go to bed and sleep eight hours.

“Throughout the island they wear the **same sort of clothes**, without any other distinction except what is necessary to distinguish the two sexes and the married and unmarried. The **fashion never alters...**”

De welvaartsstaat tolereert geen
unidimensioneel denken : hij is gestoeld op
voortdurend wisselende evenwichten **het**
economische en het sociale ; tussen **gelijkheid,**
vrijheid en broederlijkheid ; tussen **Europese,**
nationale, regionale en lokale overheden en het
middenveld

“...een ongeëvenaarde hoogstaande samenlevingsvorm, het geestelijk ideaal van Europa” , Herman Deleeck, 2007

Maar 40 jaar later, de
verontwaardiging

Waarom slaagt de
welvaartsstaat er niet langer in om ongelijkheden en
armoede succesvol terug te dringen?

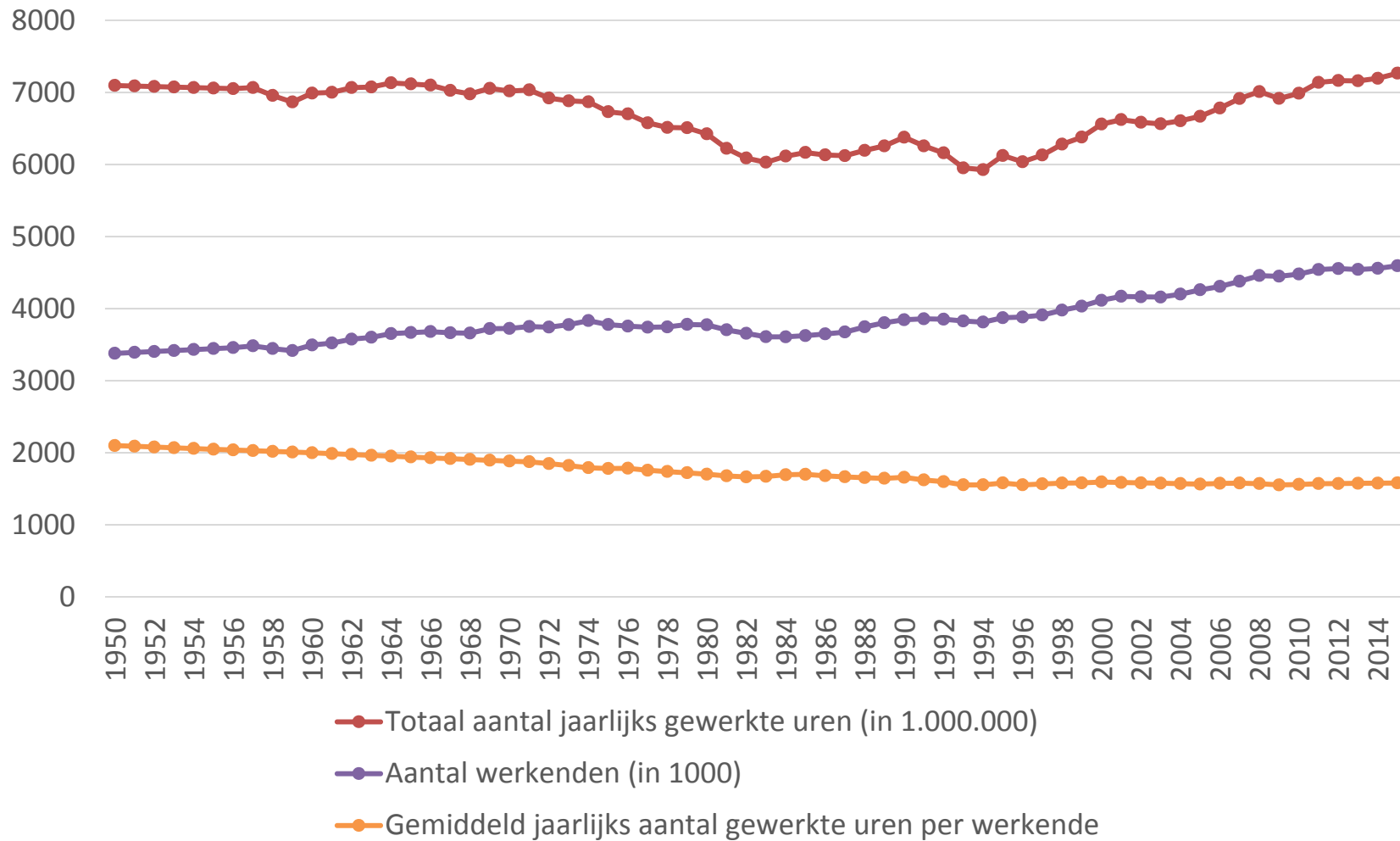
Waarom gaat vooruitgang op
het vlak van inkomen, scholarisatie en werkgelegenheid
niet langer samen met de verbetering van de
levensomstandigheden van mensen die zich onderaan
op de maatschappelijke ladder bevinden?

Waarom zijn de nieuwe
arbeidsgeoriënteerde beleidsparadigma's ontoereikend
gebleken?

De puzzel

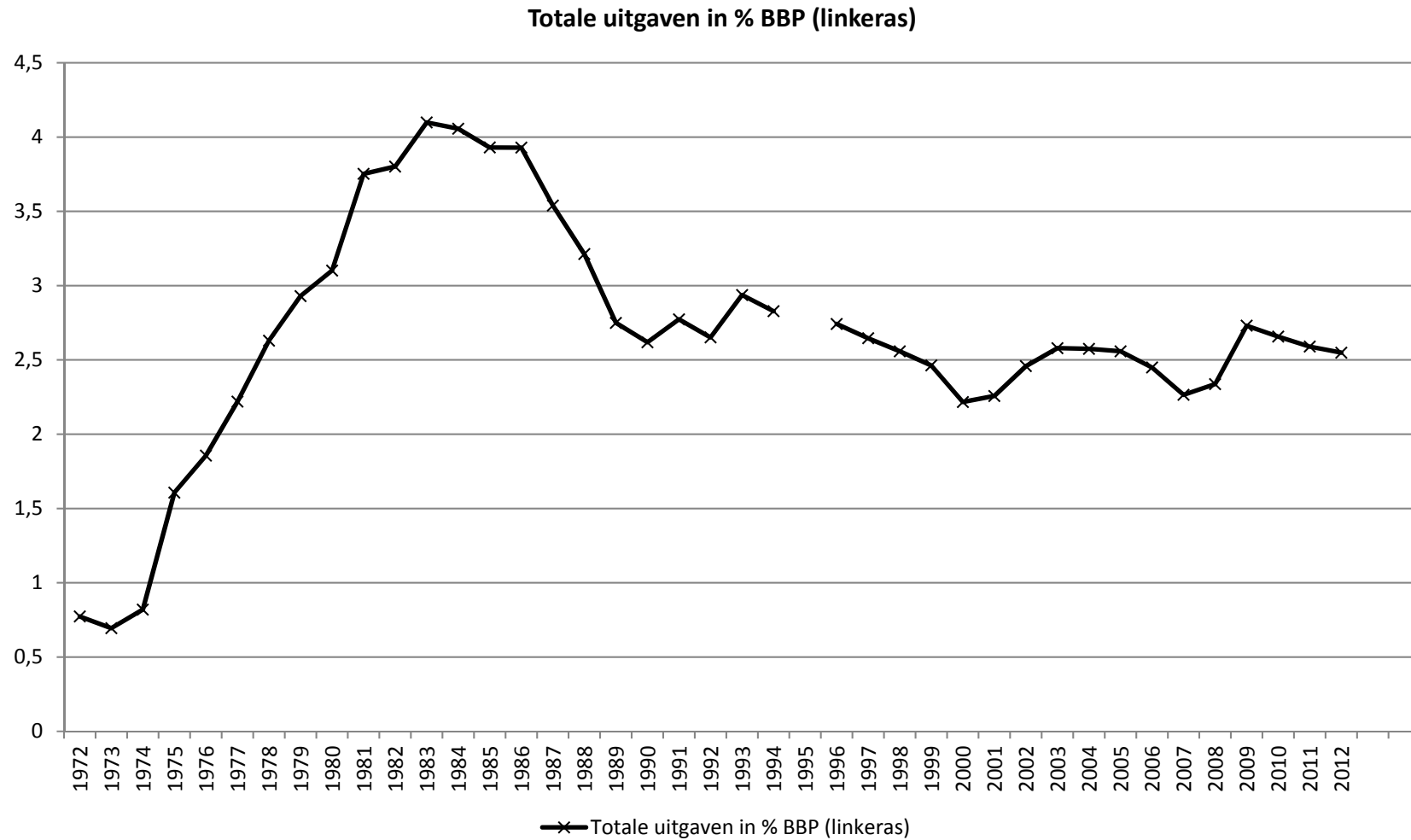
- Groeiend arbeidsvolume
- Hoge sociale uitgaven
- Blijvend hoge armoedecijfers

De evolutie van het arbeidsvolume

Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.253

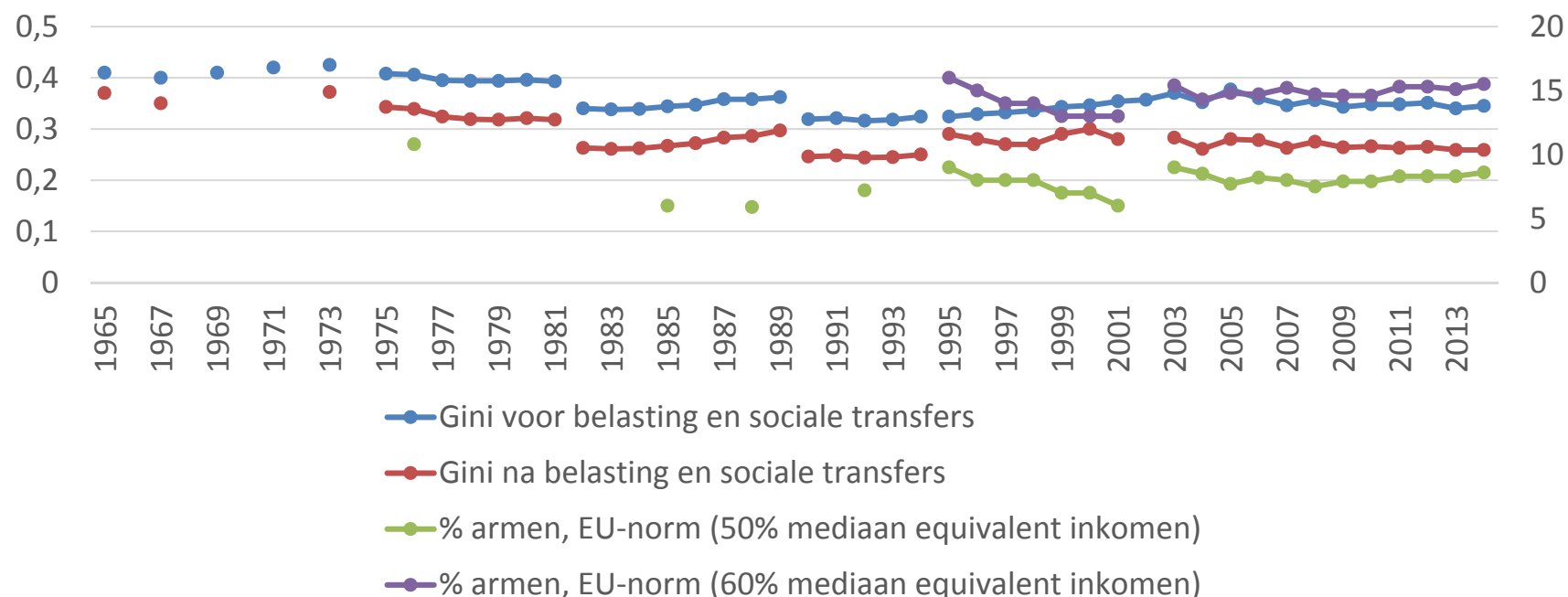
De evolutie van de RVA uitgaven

Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.278

De evolutie van de ongelijkheid en van de armoede

Evolutie van de inkomensongelijkheid (Gini) en armoede in België 1965-2014.

Bron: Gini-coëfficiënt:1965-1989: Fiscale Statistiek; 1990-1995: Dierckx, D., Coene, J., Van Haarlem, A. en Oosterlynck, S. (2012), Armoede en sociale uitsluiting: Jaarboek 2012, Leuven: Acco, p.451; 1995-2014: Eurostat, EU-SILC data. Armoedegraad: 1976-1995: Deleeck, H. (2008), Architectuur van de welvaartsstaat, Leuven: Acco, p.357; 1995-2013 Eurostat, EU-SILC data.

	2002	2013
1. Totale bevolking	15,4	15,5
2. Onderwijsniveau (18j-64j)		
- Laag	19,6	28,5
- Hoog	7,1	6,5
3. Activiteitstatus (16+)		
- Tewerkgesteld	6,5	4,8
- Werkloos	32,9	42,9
5. Werkintensiteit huishouden (0j-59j)		
- zeer hoog [0,85-1]	4,4	2,7
- zeer laag [0-0,2]	45,9	62,2

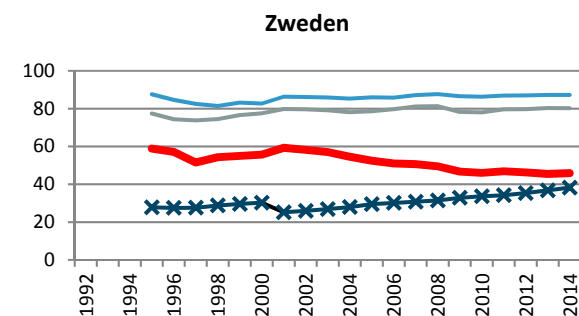
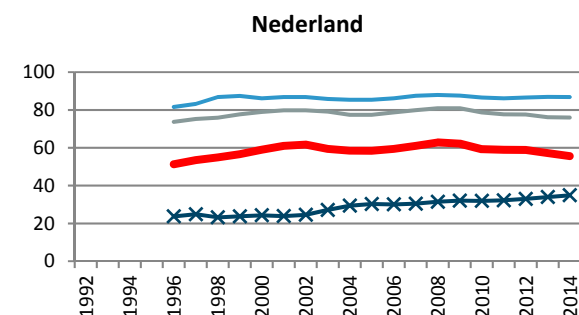
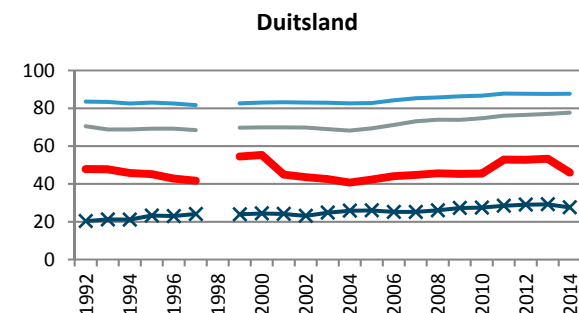
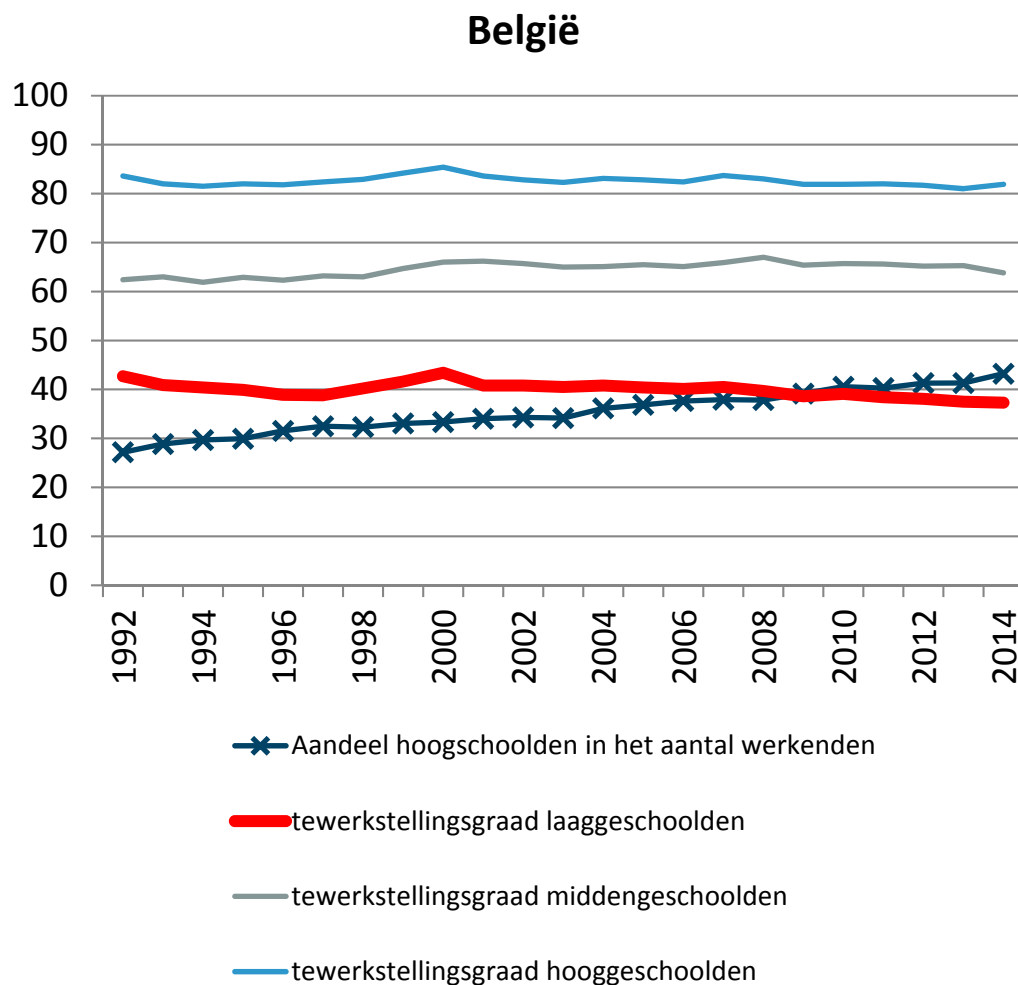
Noot: * EU27; ** EU28; De data van 1995-2000 en 2003-2014 zijn niet zonder meer vergelijkbaar; Armoedelijjn: 60% van het mediane equivalente inkomen.

Bron: 1995-2000: Eurostat, ECHP1995, ECHP2000; 2003-2014: Eurostat, EU-SILC 2003, EU-SILC2006, EU-SILC2009, EU-SILC2012, EU-SILC2014.

Waarom ?

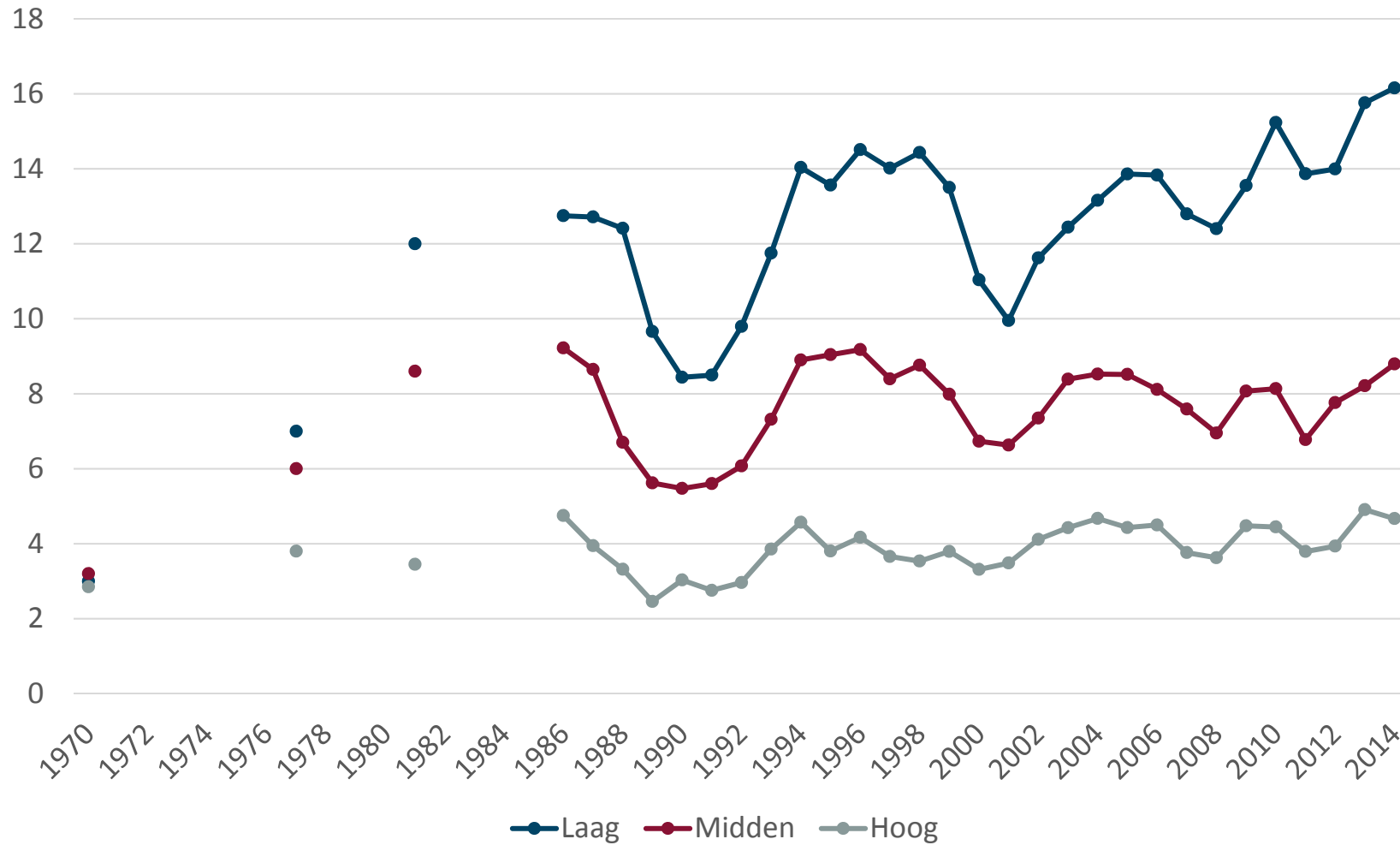
- Ongelijke tewerkstellingsgroei
- Ongelijke verdeling van jobs over huishoudens
- Nieuwe sociale risico's
- Neerwaartse druk op lage lonen en op uitkeringen

1. Ongelijke tewerkstellingsgroei naar scholing

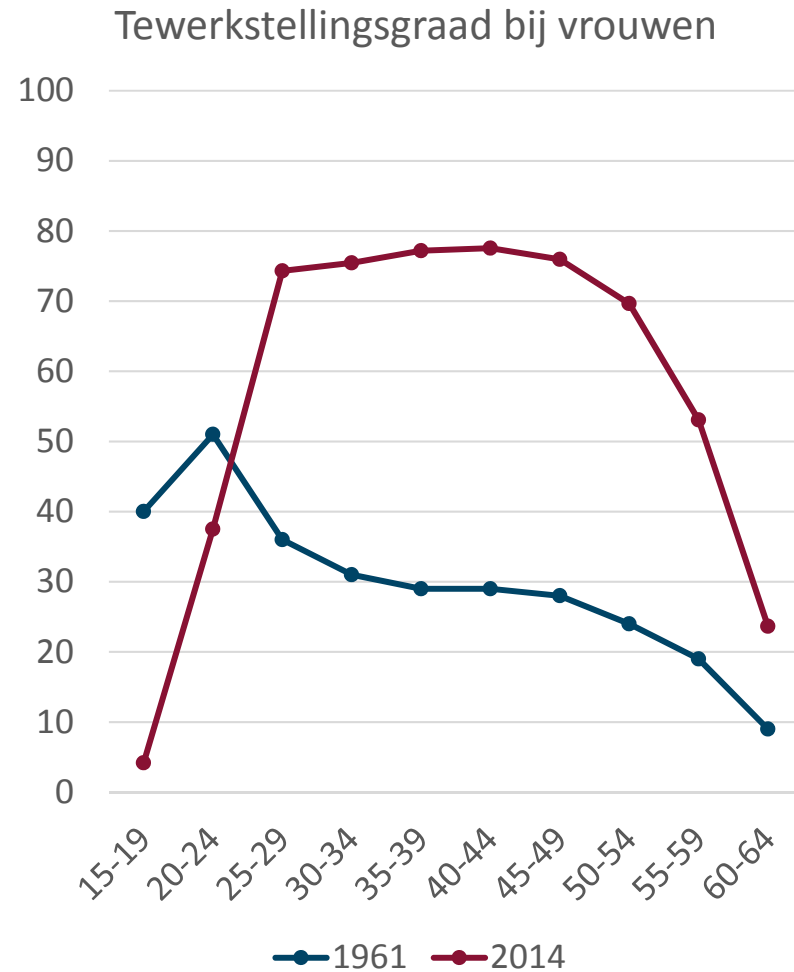
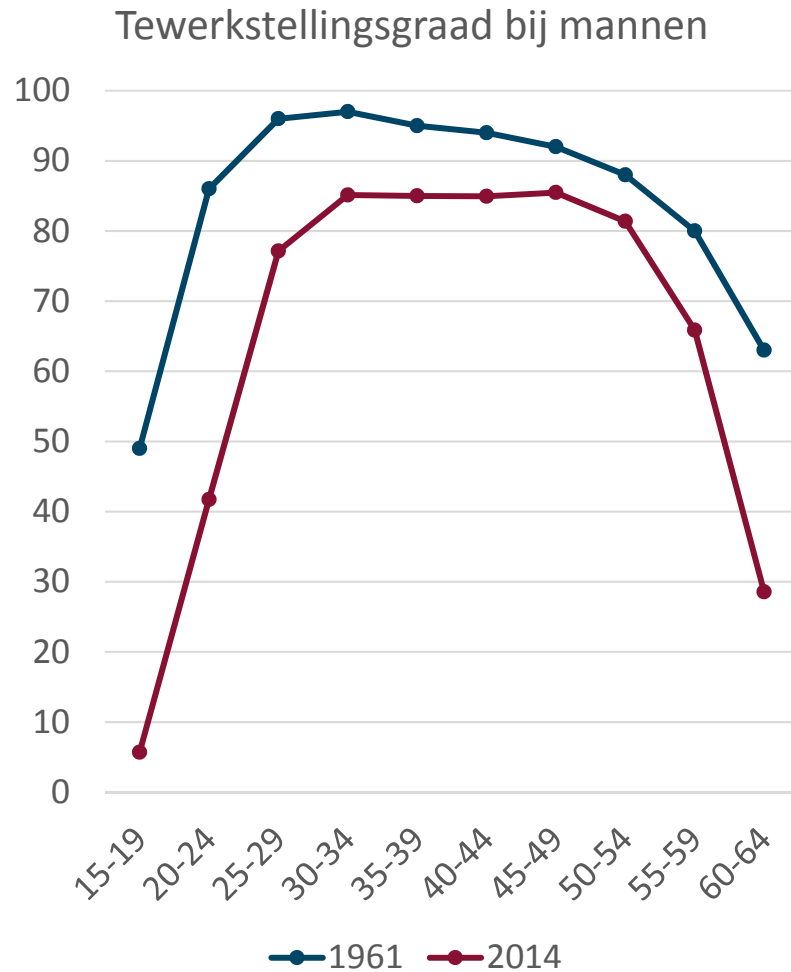
Bron: Eurostat, Labour Force Survey data, berekeningen Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck door Linde Buysse.

Werkloosheid naar onderwijsniveau

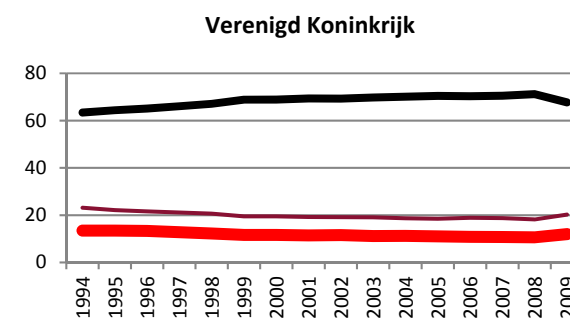
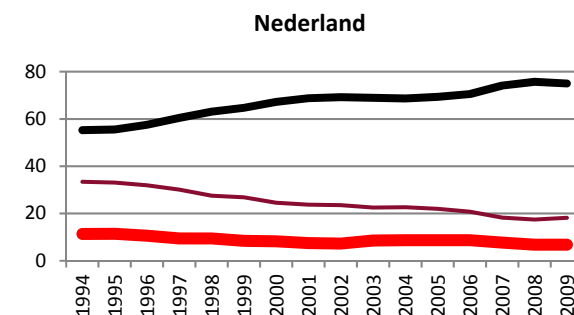
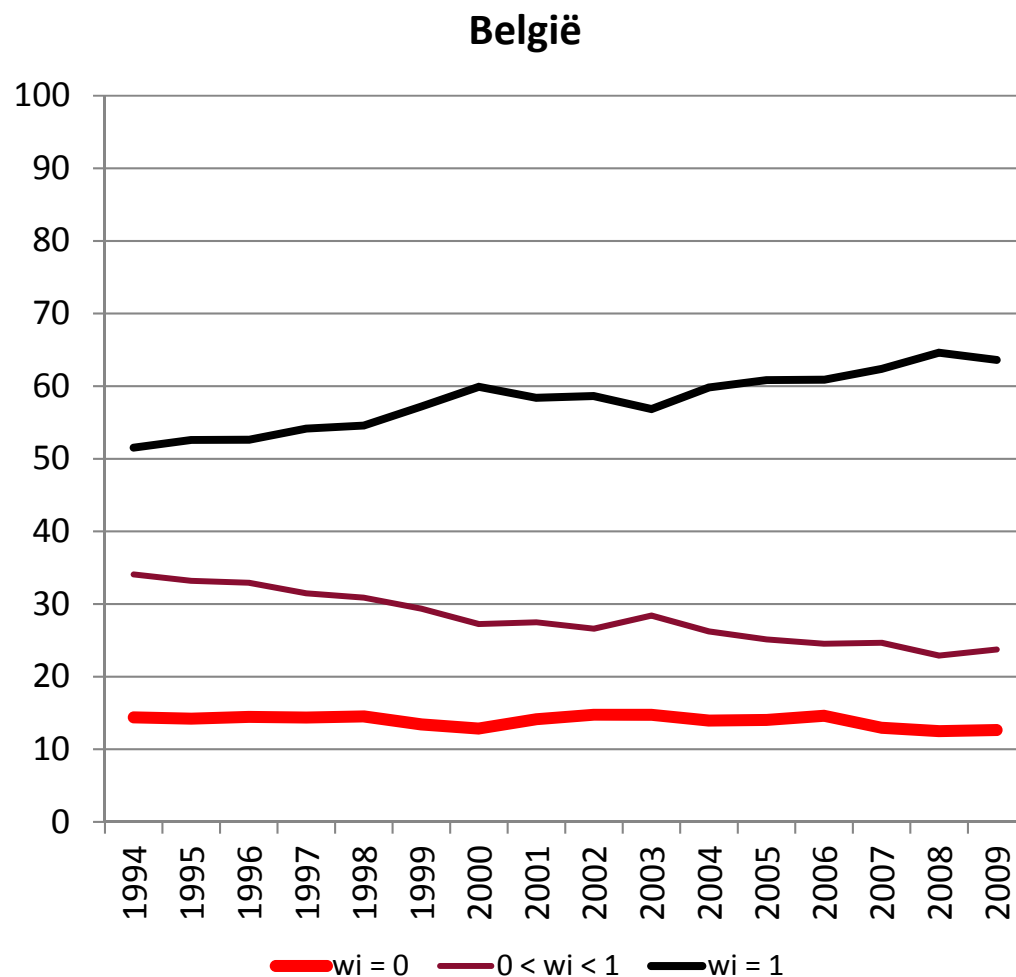
Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.282

Ongelijke tewerkstellingsgroei naar geslacht

Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.266

2. Ongelijke verdeling van jobs over huishoudens

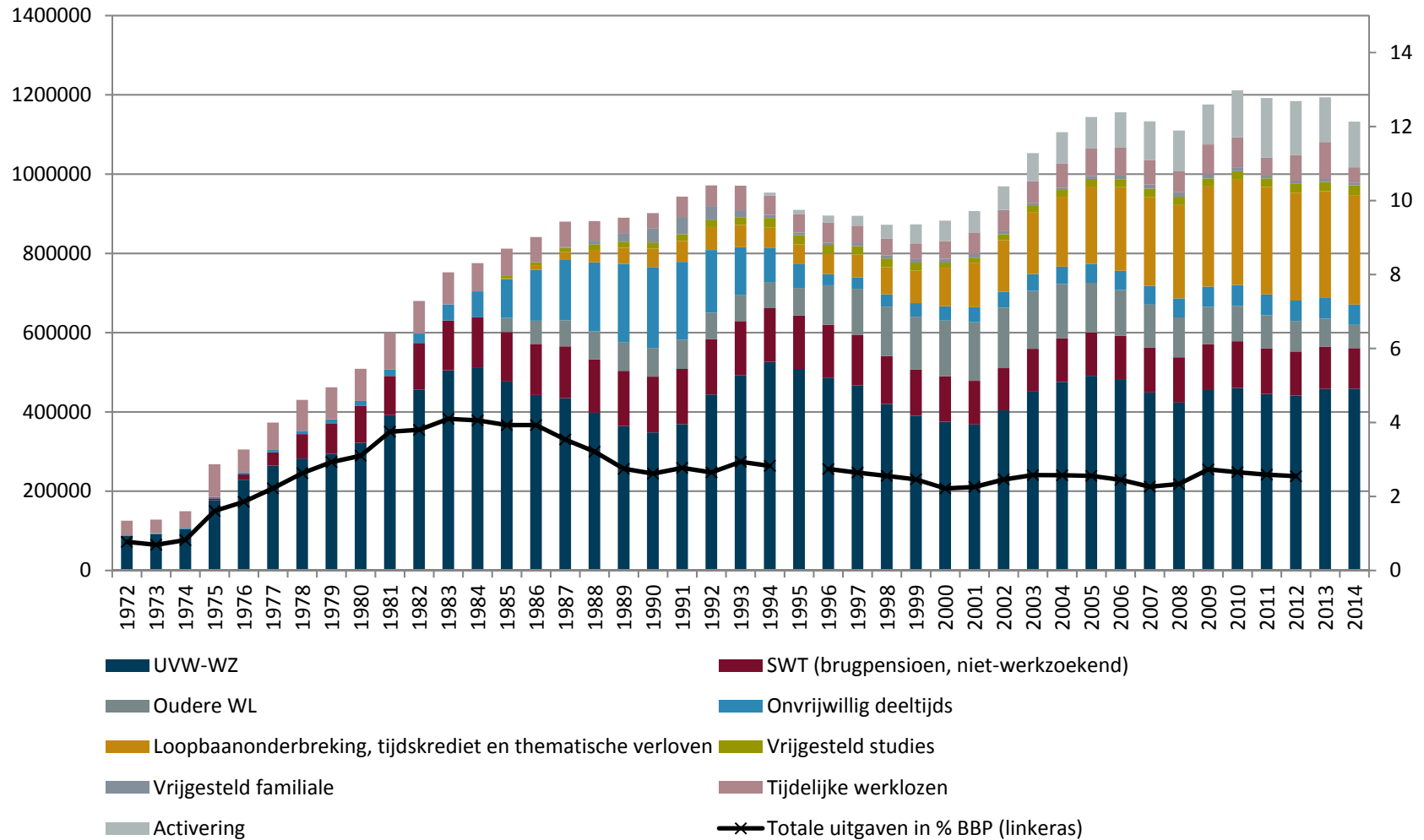

Noot: 'employment rate' is de tewerkstellingsgraad; 'wi = 0' is het aandeel werkarme gezinnen (werkintensiteit = 0); 'wi = 1' is het aandeel werkrijke gezinnen (werkintensiteit = 1); '0 < wi < 1' is het aandeel werkrijke gezinnen met een werkintensiteit tussen 0 en 1.

Bron: EU Labour Force Survey, berekeningen Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen door Vincent Corluy.

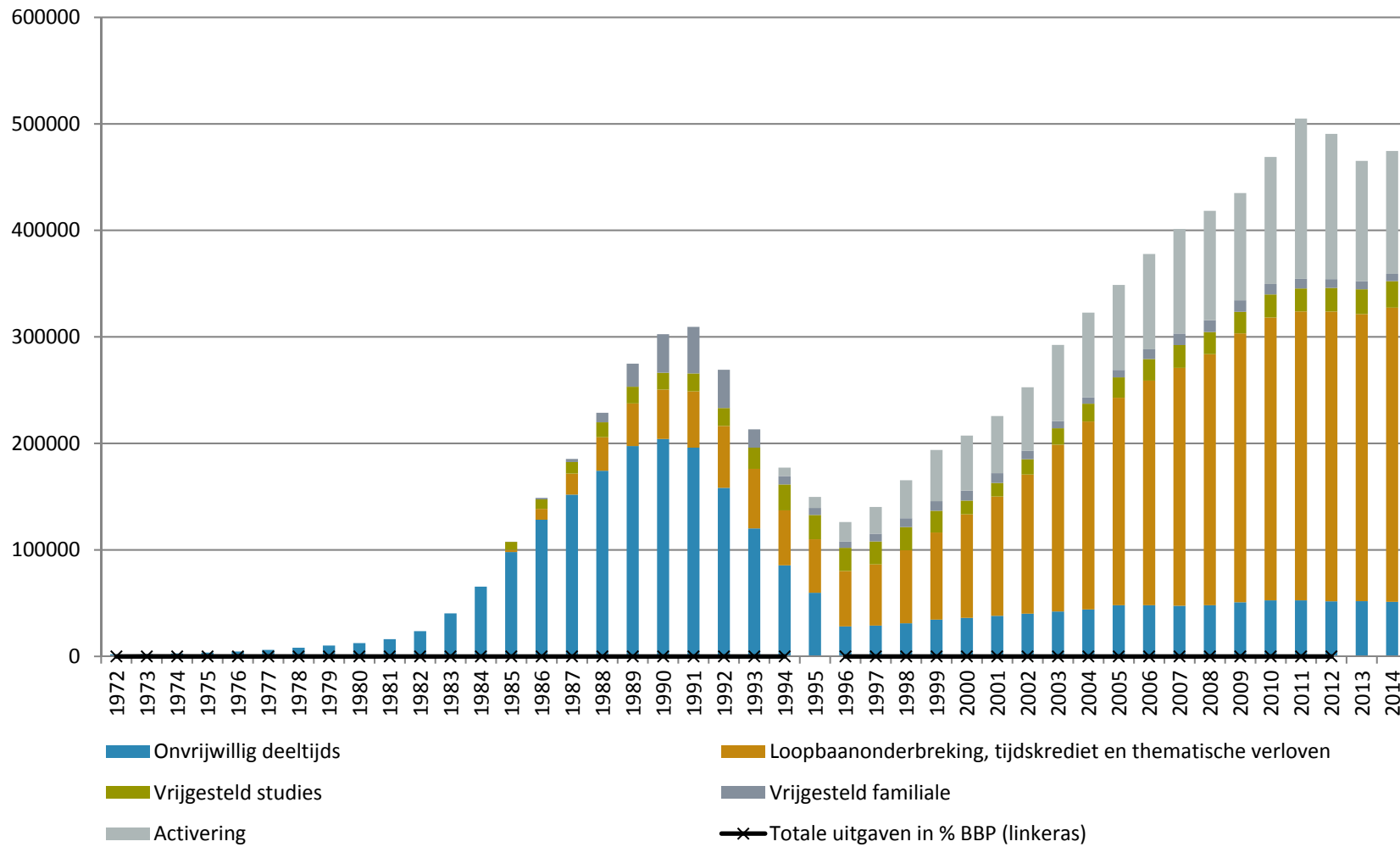

3. Nieuwe sociale risico's

Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.278

Nieuwe sociale risico's

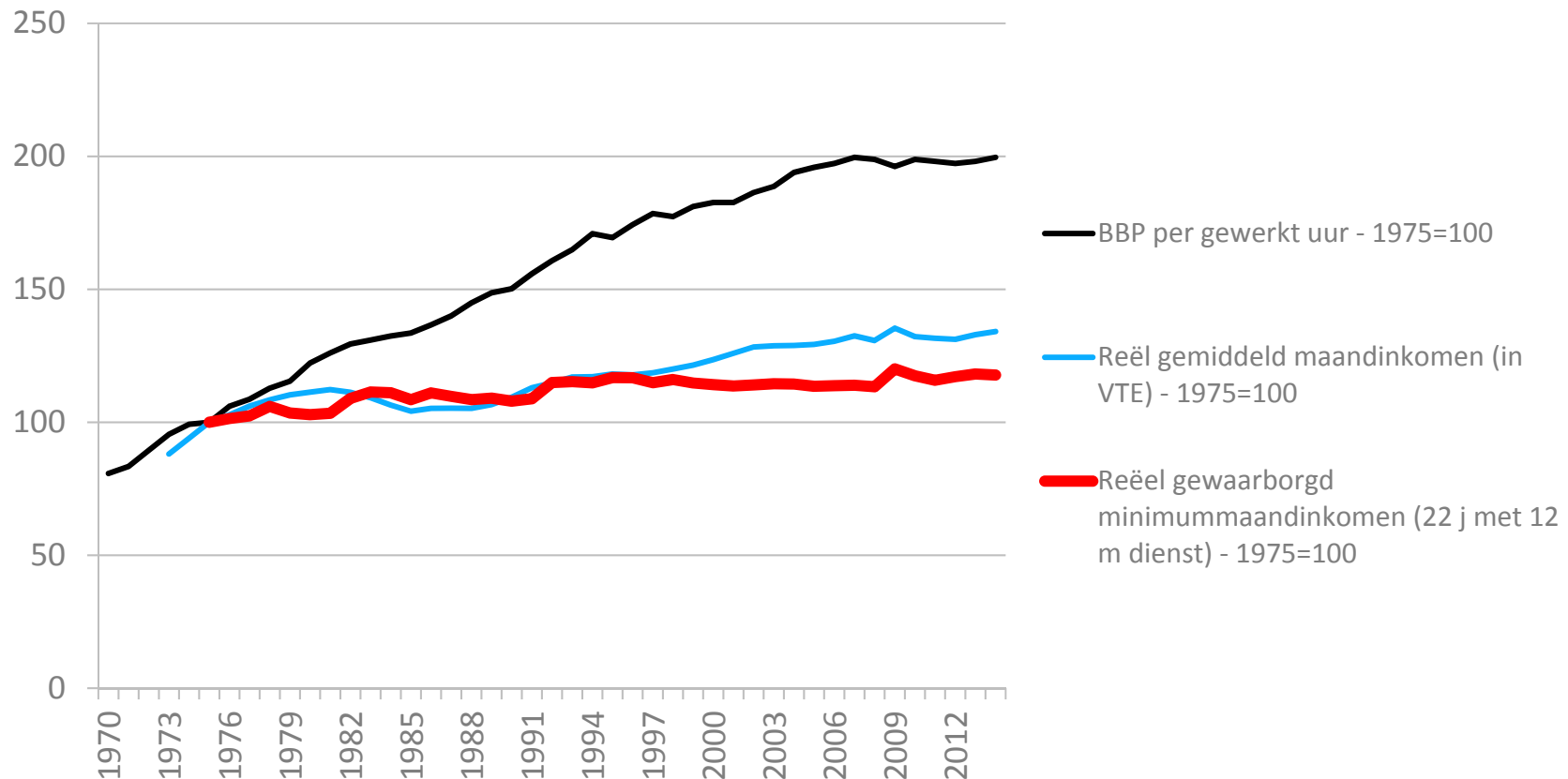

Bron: Cantillon, B. m.m.v. Buysse, L. (2016), *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven: Acco: p.278

4. Neerwaartse druk op lage lonen

Reële evolutie van productiviteit, gemiddelde loon en gewaarborgd minimumloon in België, 1970-2014 (1975=100)

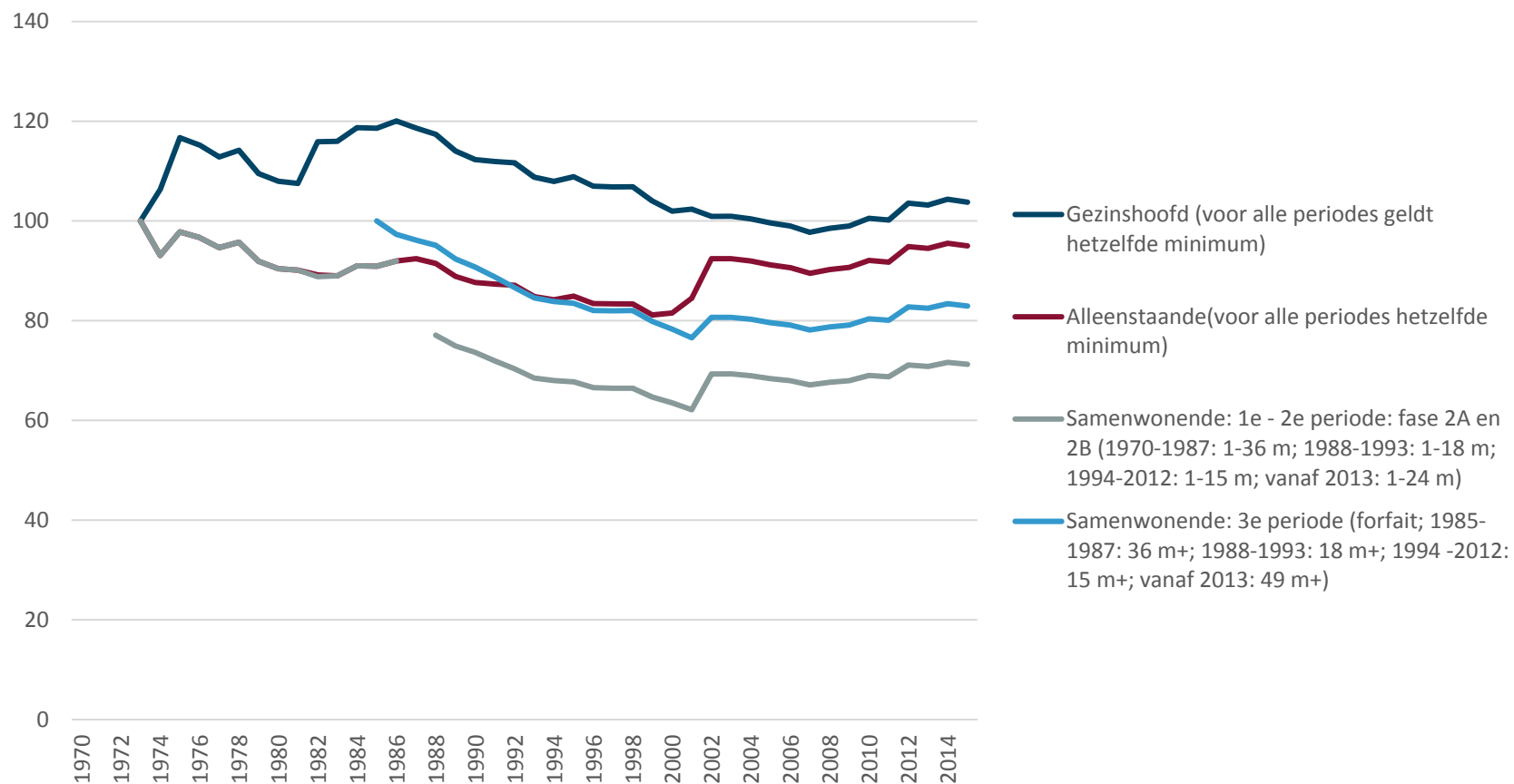

Noot: Gemiddelde loonmassa per VTE: 1995-1998 gebaseerd op evolutie loonmassa per effectieven; 1999-2013 gemiddelde loonmassa per VTE; gecorrigeerd voor tijdreeksbreuken; Bruto minimummaandinkomen: 1975-2011 januari bedragen en 2012-2013 juni bedragen.

Bron: BBP per gewerkt uur: OESO, Productivity data; Reël gemiddeld maandinkomen en reëel gewaarborgd minimummaandinkomen: KOWESZ-data, berekeningen Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck door Linde Buysse.

... en op werkloosheidsuitkeringen

Werkloosheid: welvaart - in verhouding tot loonmassa in VTE*,
1973=100

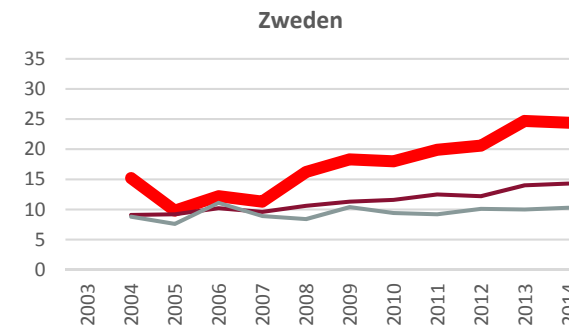
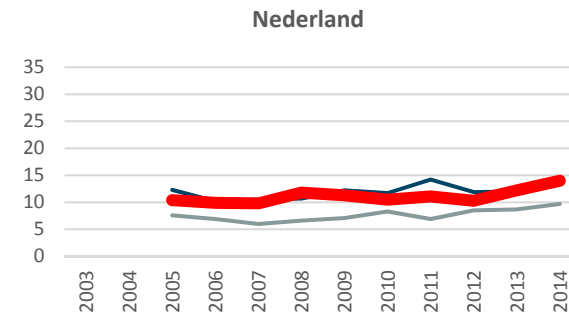
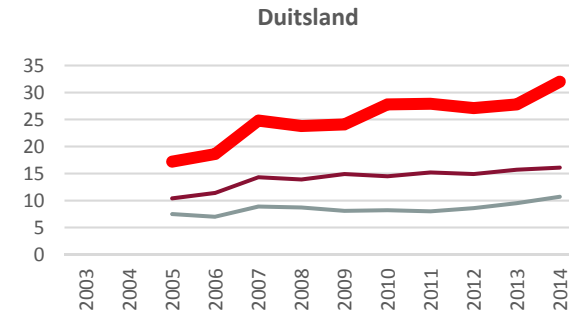
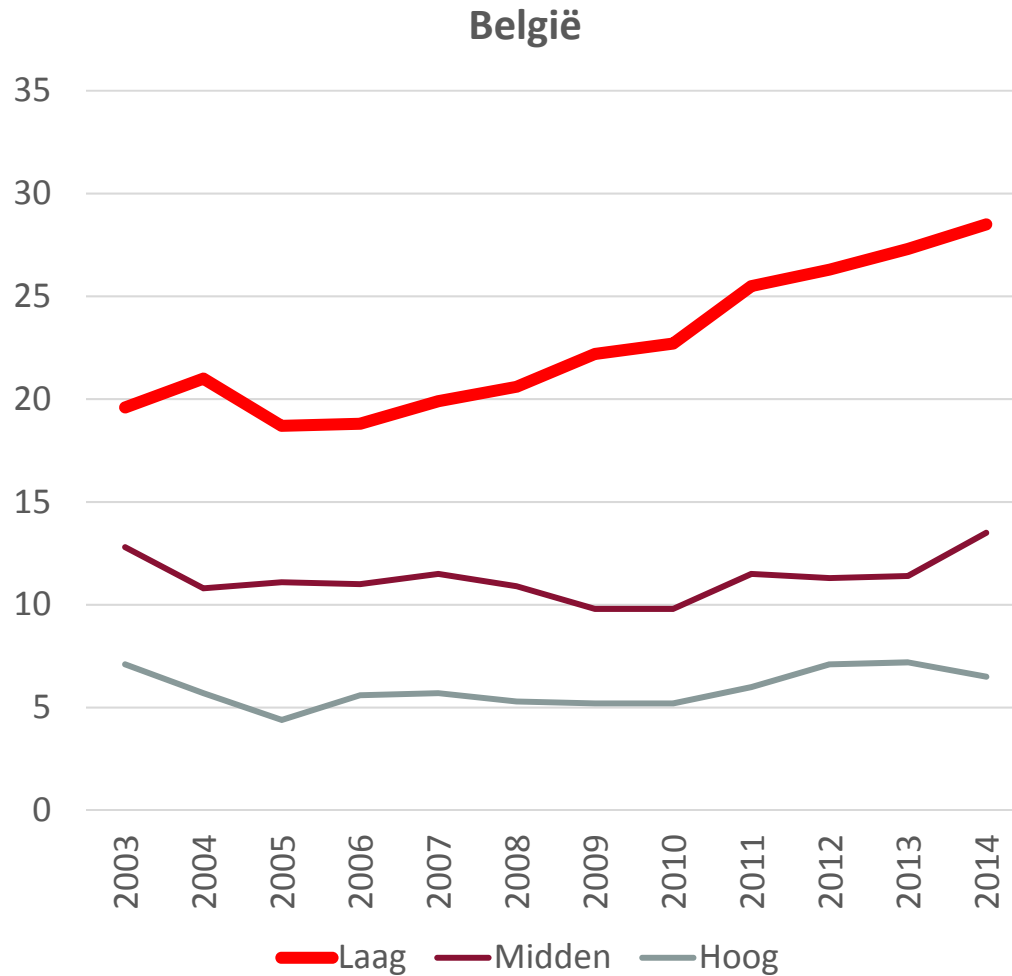
Noot: *Gemiddelde loonmassa per VTE: 1995-1998 gebaseerd op evolutie loonmassa per effectieven; 1999- 2013 gemiddelde loonmassa per VTE; gecorrigeerd voor tijdreeksbreuken. Sociale uitkeringen: 1970-2011 jaarbedragen en 2012-2015 junibedragen.

Bron: KOWESZ, berekeningen Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck door Linde Buysse.

Stijgende armoede bij laaggeschoolden

Armoederisicopercentage naar onderwijsniveau (18-64 jaar) in enkele EU-landen, 2003-2014.

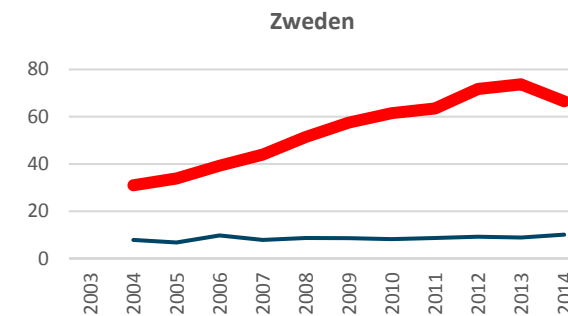
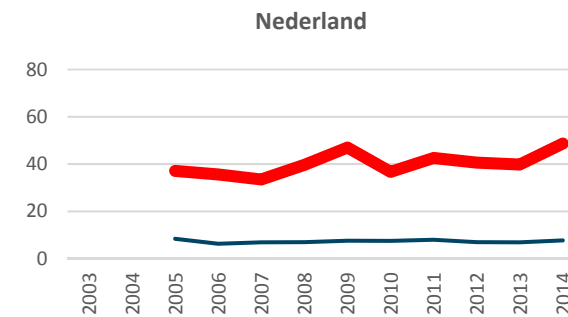
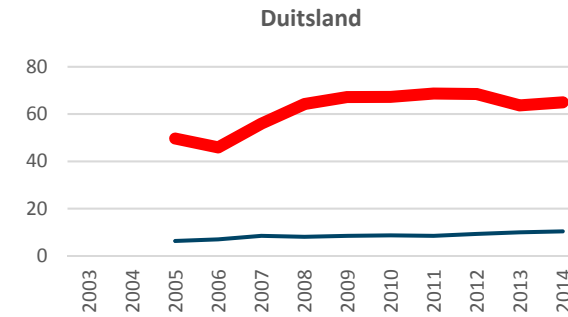
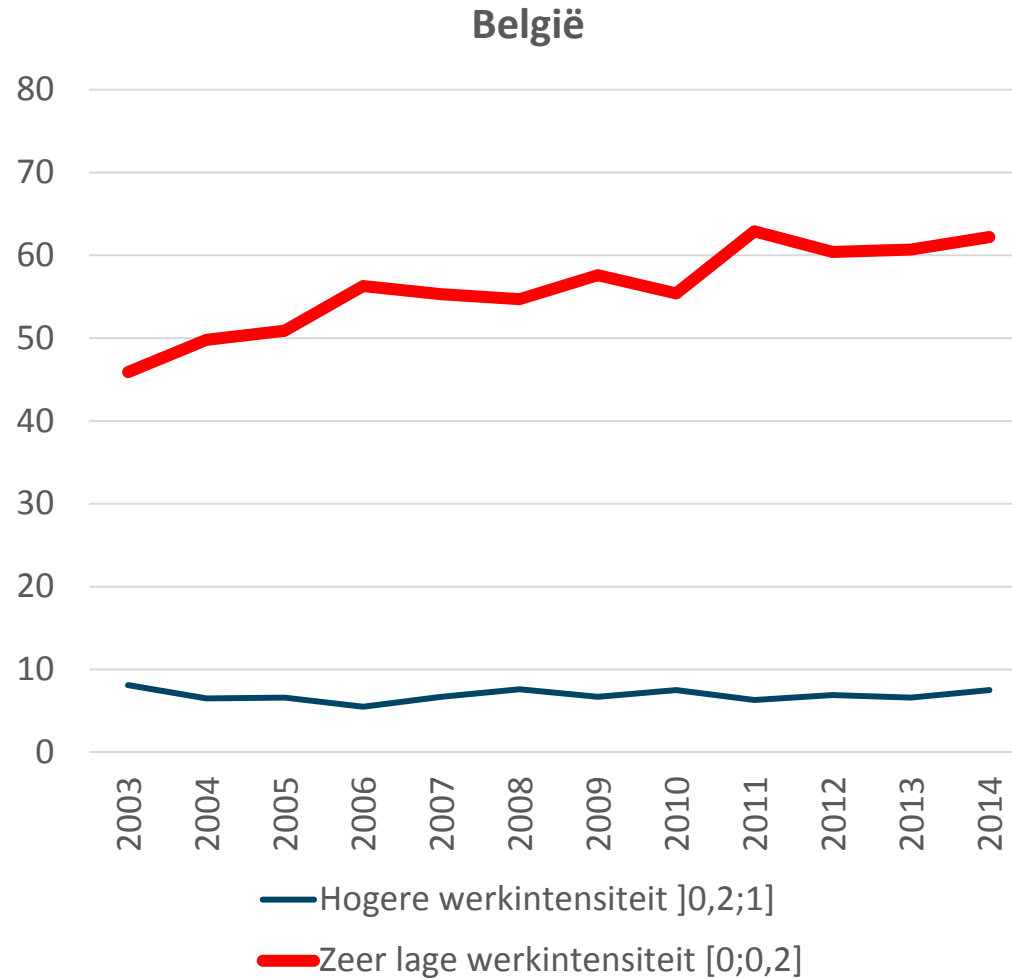

Noot: Armoedelijn = 60% van het gestandaardiseerde mediane inkomen van alle gezinnen. Laaggeschoold: geen diploma, een diploma lager onderwijs of een diploma lager secundair onderwijs; midden geschoold: diploma hoger secundair onderwijs of diploma postsecundair onderwijs (niet-tertiair onderwijs); hooggeschoold: tertiair onderwijs.

Bron: Eurostat, EU SILC-data.

... en bij werkloze gezinnen

Armoederisicopercentage naar werkintensiteit (< 60 jaar) in enkele EU-landen, 2003-2014.

Noot: Armoedelijk = 60% van het gestandaardiseerde mediane inkomen van alle gezinnen.

Bron: Eurostat, EU SILC-data.

De welvaartsstaat zorgt minder goed voor de onderkant

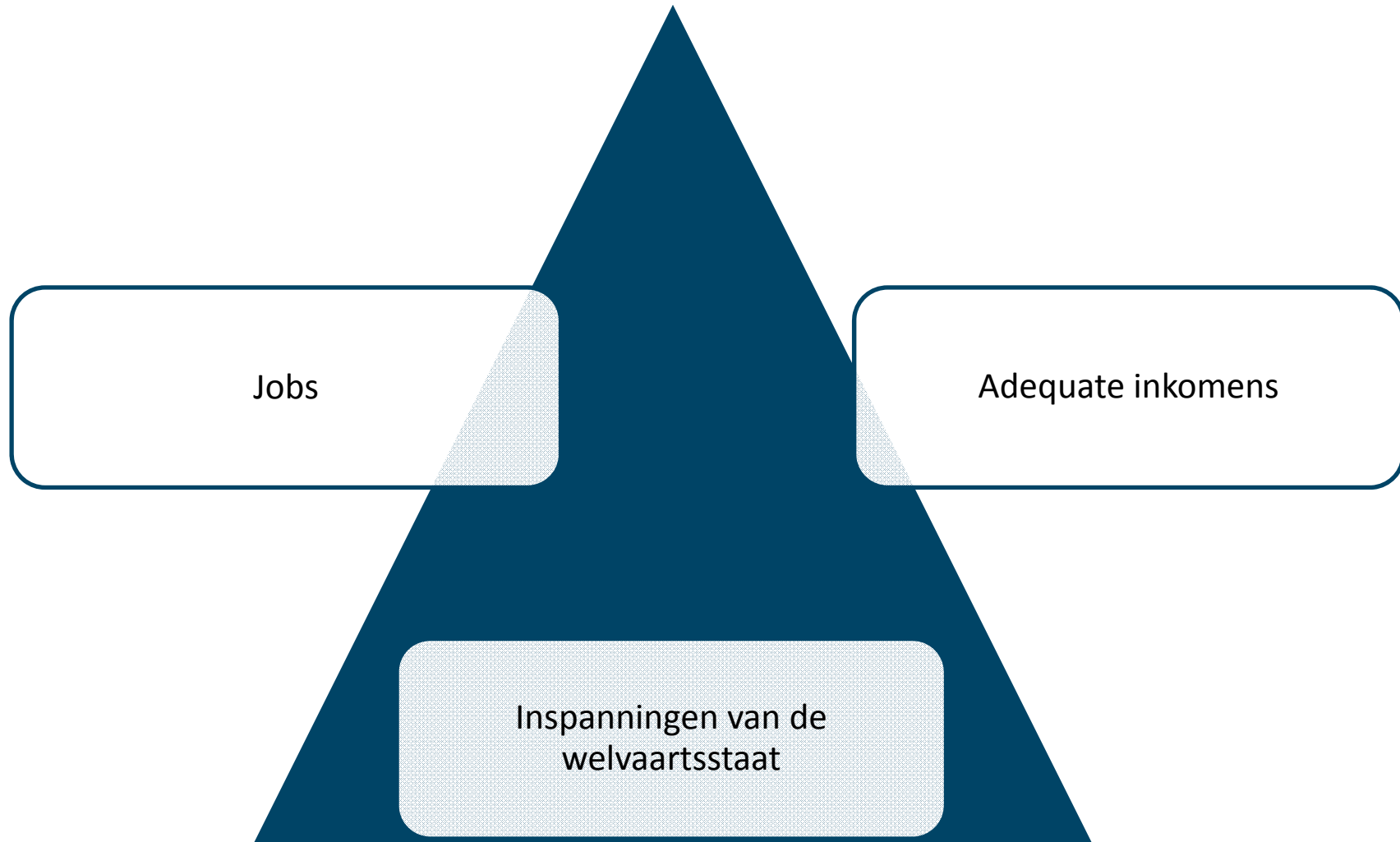
Een structurele crisis

Economische overbodigheid laaggeschoolden

“Solidariteit in wederkerigheid”
middels sociale verzekeringen

Het sociale trilemma

Que faire?

1. De bodem optillen
2. Een progressievere verdeling van lasten en baten
3. Zorgarbeid, cement van de samenleving
4. Grote rol voor lokale overheden & middenveld :
legitimititeit door de versterking van de samenleving van
binnenuit, 'empowerment' & lenigen van noden

Moed, barmhartigheid en ambitie

